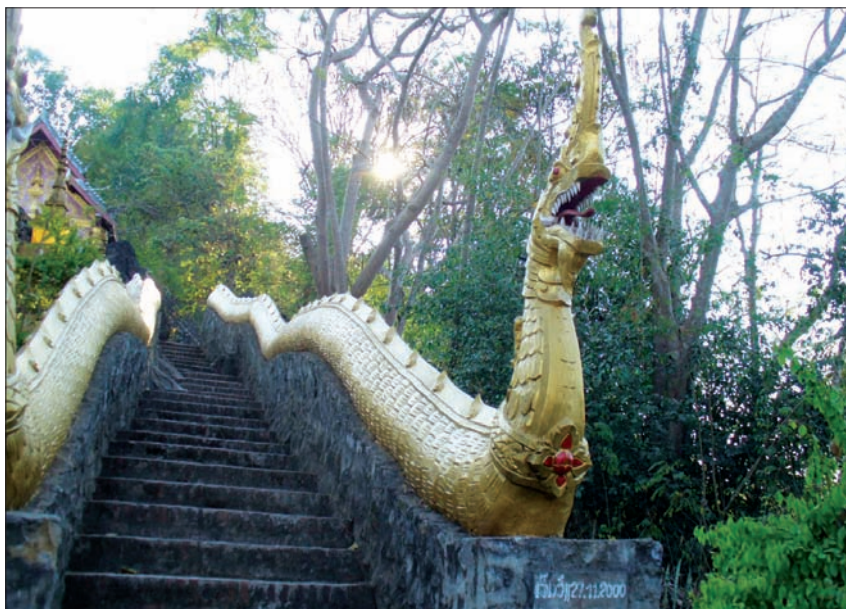

Naga's, haringkoningen en oorlogspropaganda

Klaas Post [collectiebeheerder fossiele zoogdieren Natuurhistorisch Museum Rotterdam; klaas@fishcon.nl]

Natuurlijkhebbers weten dat 'Naga' staat voor de bekende reusachtige slangachtige draak (of draakachtige slang) die vooral in centraal Zuidoost-Azië voorkomt. Het monster huist in en onder bergen en af en toe roert het zich. Dan trilt de aarde, en spuwt het vuur uit kraters en spleten. Gelukkig heeft ook dit gedrocht, net als alle andere draken, een zwakke en gevoelige plek: het is doodsbang voor het geluid van enorme bronzen gongs. En dus moeten die om de paar uur geluid worden, anders is de rampspoed niet te overzien. Deze eervolle en altruïstische taak houdt Boeddhistische monniken al eeuwen van de straat en zal de reden zijn dat het Boeddhisme de minst op expansie beluste godsdienst van deze aardkloot is.

▲ Vrijwel alle trappen van en naar Boeddhistische tempels worden gesierd door een kronkelende naga. (Klaas Post)

Hoewel door al dat gonggeluid niemand het beest eigenlijk gezien kan hebben, weten we toch hoe het er uit ziet omdat vrijwel alle trappen van en naar Boeddhistische tempels wel een dergelijk beeldhouwd gevaarte rond of op de relingen hebben kronkelen. Kennelijk zijn er ooit toch een paar monniken in slaap gevallen of voor andere verleidingen gezwaagd. Hoe het ook zij, het kan geen toeval zijn dat al die afbeeldingen en beelden eenzelfde vreemde relatief kleine kop, een duidelijke rugvin, heel grote ogen, soms een paar kleine pootjes

en een lang lateraal afgeplat lichaam met duidelijke schubben tonen.

Een naga uit de Mekong

Diezelfde natuurliefhebbers weten echter doorgaans niet wat een haringkoning is. En dat is vreemd want er komen er elk jaar toch wel een paar boven water. Deze tot wel 7-8 meter lange slangachtige gedrochten met de Latijnse naam *Regalecus glesne* spoelen zo nu en dan aan en werden in vroeger tijden,

toen haring nog niet als volksvoedsel verdrongen was door allerlei quasi duurzaam gekweekte vismerken, als voorbode van een rijke haringvangst gezien. De eigenaardig verlengde eerste stralen van de erg voorlijk gesitueerde rugvin vormen een soort kroon boven de kop en veroorzaken de Koninklijke naam en uitstraling. De 'King of herring' of 'oarfissh' komt in de oceanen aan beide zijden van de evenaar voor op dieptes van 500-1000 meter, mijdt koudere noor-

▲ De gewraakte foto van de haringkoning uit de Mekong. (archief Klaas Post)

▲ De eerste Nederlandse haringkoningen spoelden aan op Texel en Vlieland. (Ecomare | Sytske Dijkse)

delijke en zuidelijke wateren en is nauw verwant met de ongeveer drie meter lange bandvis (*Trachipterus arcticus*) waarvan de eerste vangst uit Nederlandse wateren in de NMR-collectie is opgenomen.

Waarschijnlijk is het in 1973 een in alles wat groeit en bloeit geïnteresseerde Amerikaan opgevallen dat de bloeddorstige naga en de volledig ongevaarlijke haringkoning, op de tanden na, veel van elkaar weg heb-

ben. Omdat het indertijd voor het Amerikaanse bezettingsleger steeds minder prettig toeven was in Laos (en in de rest van Zuidoost-Azië), besloot die persoon het imago van dit onverslaanbare leger een boost te geven door te laten zien dat zelfs de Naga voor de Yankees moest zwichten. Dus verschalkten de US-Marines, na ongetwijfeld bikkelharde strijd, in de buurt van de Laotiaanse hoofdstad Vientiane een 7.80 meter lange naga in de rivier de Mekong.

Volksverlakkerij

De naga op de foto is zonder twijfel een uit de kluiten gewassen haringkoning. Gek toch, want haringkoningen komen - zoals eerder vermeld - alleen in diep zout water voor. Hoewel de Mekong nabij Vientiane wel een meter of twintig diep kan worden, is en blijft ze zoet en ligt ze daar toch zeker meer dan duizend kilometer verwijderd van haar zoute monding aan de Vietnamese kust. Het lijkt er op dat de foto niet op de Laotiaanse basis maar op een zonnige plaats met zeezicht genomen is, en het is zelfs maar de vraag of het niet van autochtonen overlopende beeld wel in Zuidoost-Azië geplaatst moet worden. Omdat dit een officiële foto is mogen we hier dus van volksverlakkerij ofwel oorlogspropaganda spreken.*

Of het hielp? Drie maanden na het verspreiden van deze foto vond de eerste Pathet Lao opstand plaats en een jaar later moest de Verenigde Staten haar bases in Laos prijsgeven. Nog een jaar later viel Saigon en zat de Vietnamoorlog er op. Wat rest is de historische foto, en een oude Laotiaan die anno 2008 nog steeds - en met ontzag in z'n blik - volhoudt dat het beest echt in de Mekong gevangen werd. ◀

Noordzeevondsten

De eerste Nederlandse vondst van een haringkoning dateert van 19 mei 2009. Toen spoelden er twee aan op de stranden van Texel en Vlieland. De ruim drie meter lange dode vissen - vermoedelijk een paartje - werden veilig gesteld door Ecomare op Texel. Naturalis zal ze nader onderzoeken en conserveren. Het Verenigd Koninkrijk kreeg ook te maken met een bescheiden invasie van haringkoningen. Op 26 december 2008 spoelde er een aan op de kust van Northumberland bij Druridge Bay en op 23 februari 2009 strandde er een tussen Amble en Hauxley. De voorlopig laatste werd op 28 februari 2009 langs de pier van Tynemouth (Tyne and Wear) gevonden en belandde in het plaatselijke Blue Reef Aquarium.

*[Volgens *All Hands - the US Navy Magazine* werd de foto in 1996 in Coronado (California, USA) genomen nadat Basic Underwater Demolition/SEAL Instructor Signalman 2nd Class Kevin Blake de vis tijdens een strandloop gevonden had (zie <http://tinyurl.com/obmlyf>). Gezien het jaartal zou ook dit verhaal een verzinsel kunnen zijn.]

▲ De kop van de haringkoning van Texel. (Jan van Brenk)